

PATVIRTINTA
Šilalės rajono savivaldybės tarybos
2024 m. sausio 18 d. sprendimu
Nr. T1-15

ŠILALĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS 2022 METŲ
VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS ATASKAITA

2023 m.

TURINYS

ĮVADAS.....	3
DEMOGRAFINĖ SITUACIJA.....	4
SOCIOEKONOMINĖ SITUACIJA SAVIVALDYBĖJE.....	7
1. BENDROJI DALIS. PAGRINDINIŲ STEBĖSENOS RODIKLIŲ SAVIVALDYBĖJE ANALIZĖ IR INTERPRETAVIMAS („ŠVIESOFORAS“).....	8
2. SPECIALIOJI DALIS. ATRINKTŲ RODIKLIŲ DETALI ANALIZĖ IR INTERPRETAVIMAS.....	17
2.1. ŠILALĖS RAJONO GYVENTOJŲ MIRTINGUMAS DĖL NUKRITIMO.....	17
2.2. ŠILALĖS RAJONO GYVENTOJŲ ŠILALĖS RAJONO GYVENTOJŲ SERGAMUMAS TUBERKULIOZE.....	20
2.3. ŠILALĖS RAJONO GYVENTOJŲ PĖSČIŪJŲ MIRTINGUMAS DĖL TRANSPORTO ĮVYKIŲ.....	21
3. 2022 M. SUAUGUSIŪJŲ GYVENSENOS TYRIMO ŠILALĖS RAJONO RODIKLIŲ APŽVALGA.....	23
IŠVADOS.....	31
REKOMENDACIJOS.....	32

IVADAS

Visuomenės sveikatos stebėseną Šilalės rajono savivaldybėje vykdoma remiantis Bendraisiais savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“.

Pateikiami rodikliai atspindi kaip įgyvendinami Lietuvos sveikatos 2014–2025 m. strategijos (LSS) tikslai ir jų uždaviniai.

Visuomenės sveikatos stebėsenos savivaldybėje tikslas – nuolat rinkti, analizuoti ir interpretuoti visuomenės sveikatą apibūdinančius rodiklius bei tinkamai informuoti savivaldybės politikus, siekiant efektyvaus valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) bei savarankiškų visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įgyvendinimo savivaldybės teritorijoje.

Savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos tikslas – pateikti pagrindinius savivaldybės gyventojų sveikatą atspindinčius rodiklius, jų dinamiką ir jų pagrindu pateikti rekomendacijas bei prioritetines kryptis savivaldybės plėtros plano siekiniams, strateginio veiklos plano priemonėms.

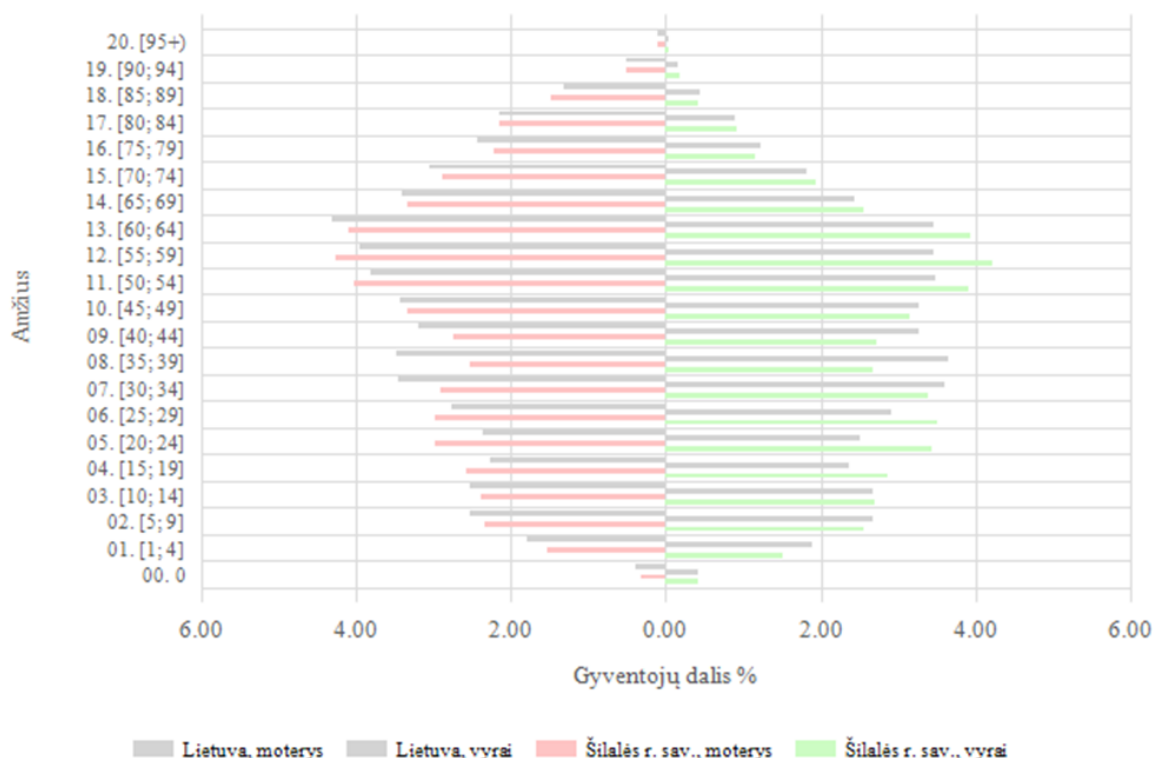
Ataskaita parengta naudojantis viešai prieinamais sveikatos statistikos duomenų šaltiniais:

Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalu;

Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema sveikstat.hi.lt.

DEMOGRAFINĖ SITUACIJA

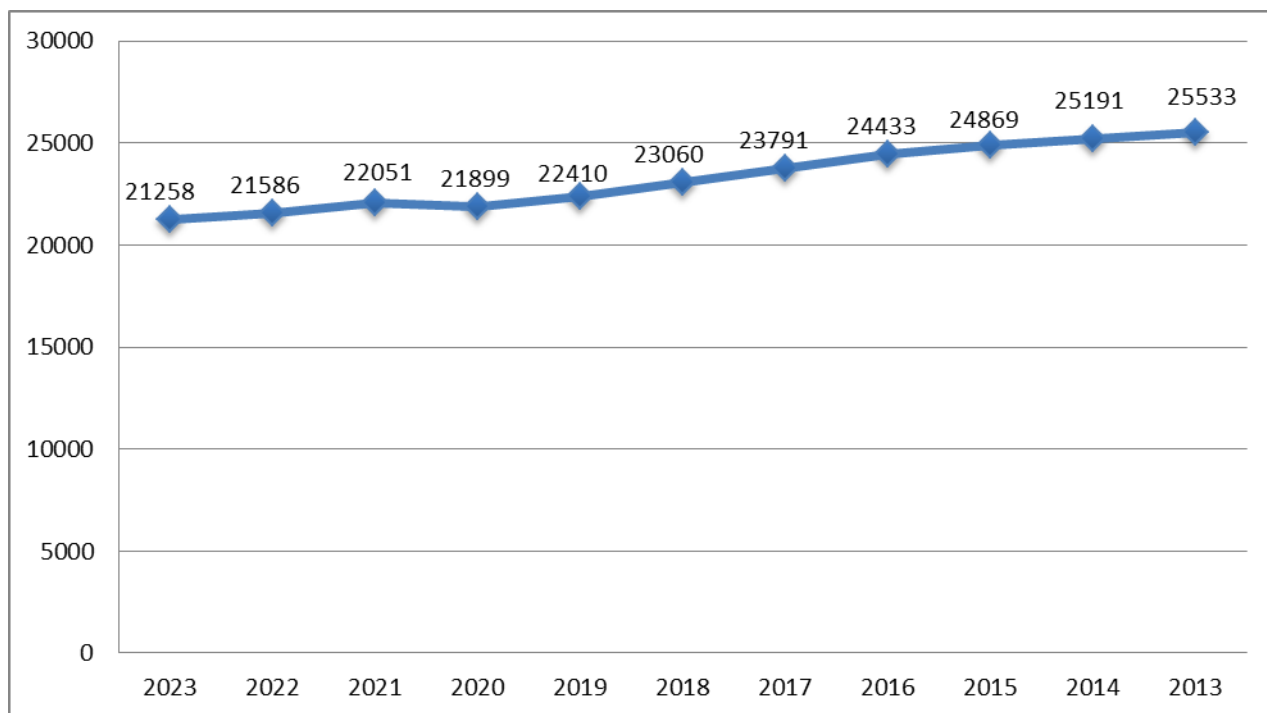
Amžiaus profilis, 2022

1 pav. Šilalės r. savivaldybės demografinis medis (Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, Šilalės rajono savivaldybėje stebimas gyventojų skaičiaus mažėjimas. 2023 m. vidutinis metinis gyventojų skaičius Šilalės rajono savivaldybėje buvo 21 258 gyventojai (48,2 proc. vyrų ir 51,8 proc. moterų). Palyginus su 2022 m., kuomet rajone gyveno 21 586 tūkst. gyventojai, šis skaičius sumažėjo 328 gyventojais. 2022 m. Šilalės rajono savivaldybėje vaikai (0–17 metų) sudarė 16,8 proc., 18–44 m. asmenys – 32,3 proc., 45–64 m. gyventojai – 31 proc., 65 m. ir vyresniojo amžiaus asmenys sudarė 19,9 proc. savivaldybės populiacijos. Dėl žemo gimstamumo ir aukšto mirtingumo rodiklių, natūralus gyventojų prieaugis visoje Lietuvoje išlieka neigiamas. 2022 m. Šilalės rajono natūralus gyventojų prieaugis yra mažesnis nei šalies. Taigi Šilalės rajone 2022 m. natūralus gyventojų prieaugis buvo lygus $(-9,5)$, Lietuvoje – $(-7,4)$ /1 tūkst. gyv.

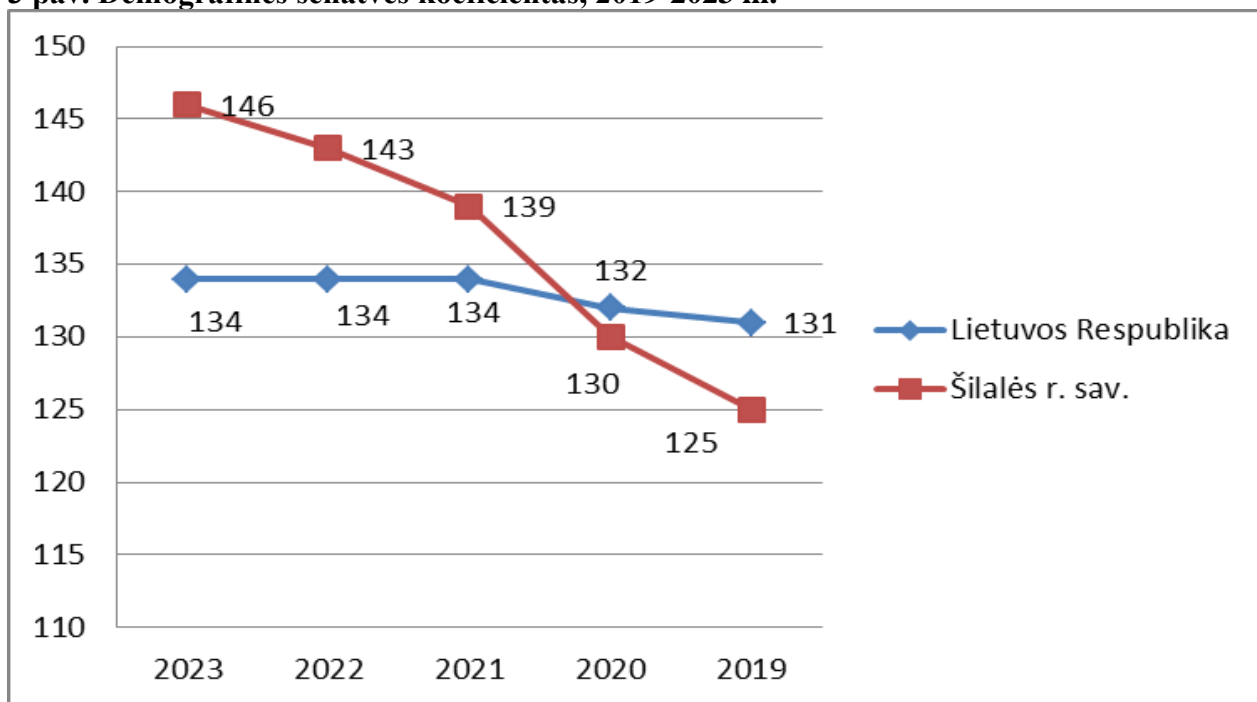
2 pav. Gyventojų skaičius Šilalės rajone, 2013 – 2023 m. (abs. skaičiai)

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalas

Demografinės senatvės koeficientas, kuris atspindi kiek pagyvenusių žmonių tenka šimtui iki 15 metų vaikų, didėja ir 2022 m. Šilalės rajone pasiekė 143, Lietuvoje – 134, (3 pav.). Išankstiniais duomenimis demografinės senatvės koeficiento 2023 m. Lietuvoje rodiklis buvo 134, Šilalės rajone – 146.

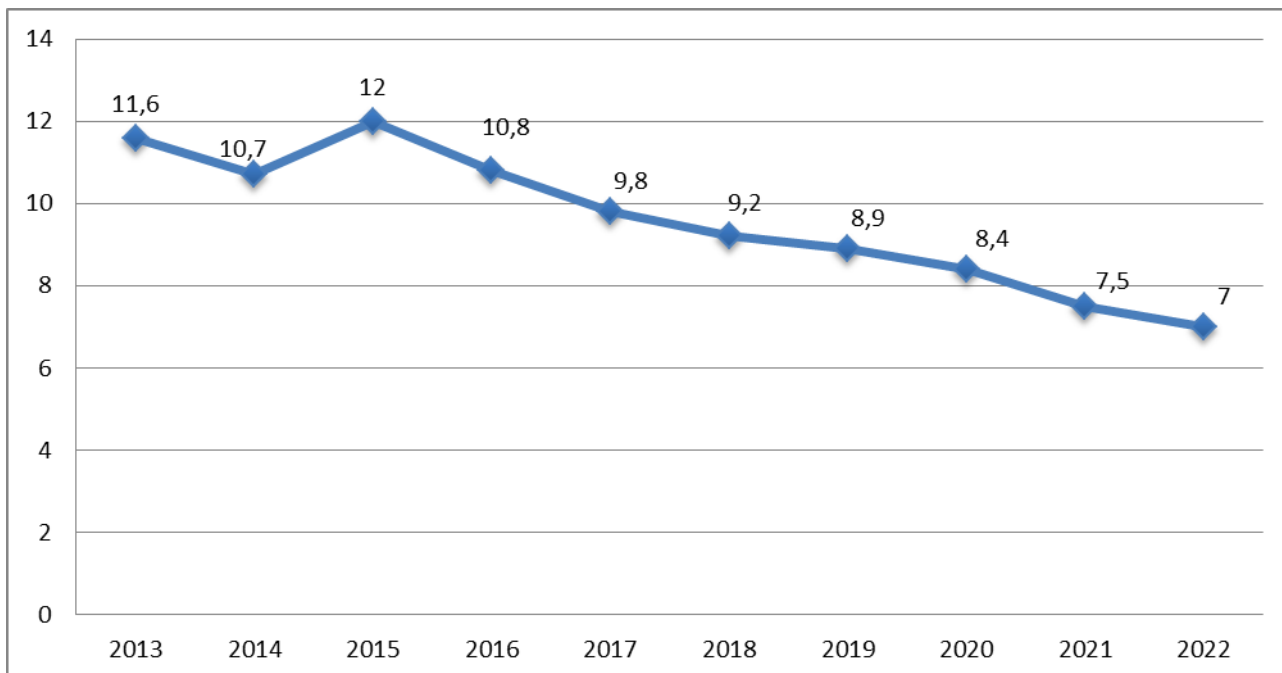
3 pav. Demografinės senatvės koeficientas, 2019-2023 m.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalas

2022 m. Šilalės r. savivaldybėje gimė 150 asmenų. Nuo 2015 m. Šilalės rajono savivaldybėje stebimas ženklus gimstamumo mažėjimas. 2022 m. Šilalės rajone gimstamumas buvo 7/1 tūkst. gyv. (Lietuvoje – 7,8 /1 tūkst. gyv.).

3 pav. Gimstamumas 1000 gyv. Šilalės rajone 2013-2022 m.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

2022 m. mirtingumas Šilalės rajone, lyginant su praėjusiais metais, išliko panašus ir artimas šalies mirtingumo rodikliui. Jei 2021 m. Šilalės rajone mirtingumo rodiklis buvo –17,6/1 tūkst. gyventojų (4 pav.), tai 2022 m. Šilalės rajone – 16,5/1 tūkst. gyventojų. Šalies mirtingumo rodiklis buvo – 15,1/1 tūkst. gyventojų. Vertinant absoliučiais skaičiais, Šilalės r. savivaldybėje 2022 m. mirė 354 asmenys.

Pagrindinės Šilalės rajono savivaldybės gyventojų mirties priežastys 2022 metais buvo:

Kraujotakos sistemos ligos (I00-I99) – 905,6/100 000 gyv., Lietuvos rodiklis – 794,7/100 000 gyv.;

Mirtys nuo piktybinių navikų (C00 - C96) rodiklis 233,4/100 000 gyv. Šalies rodiklis – 278,9/100 000 gyv.;

Išorinės mirtingumo priežastys (V00-Y89) – 102,7/100 000 gyv., Lietuvoje – 82,5 /100 000 gyv.;

Mirtingumas nuo COVID-19 (U07.1-U07.2) – 107,3/100 000 gyv., šalies rodiklis – 92,3/100 000 gyv.;

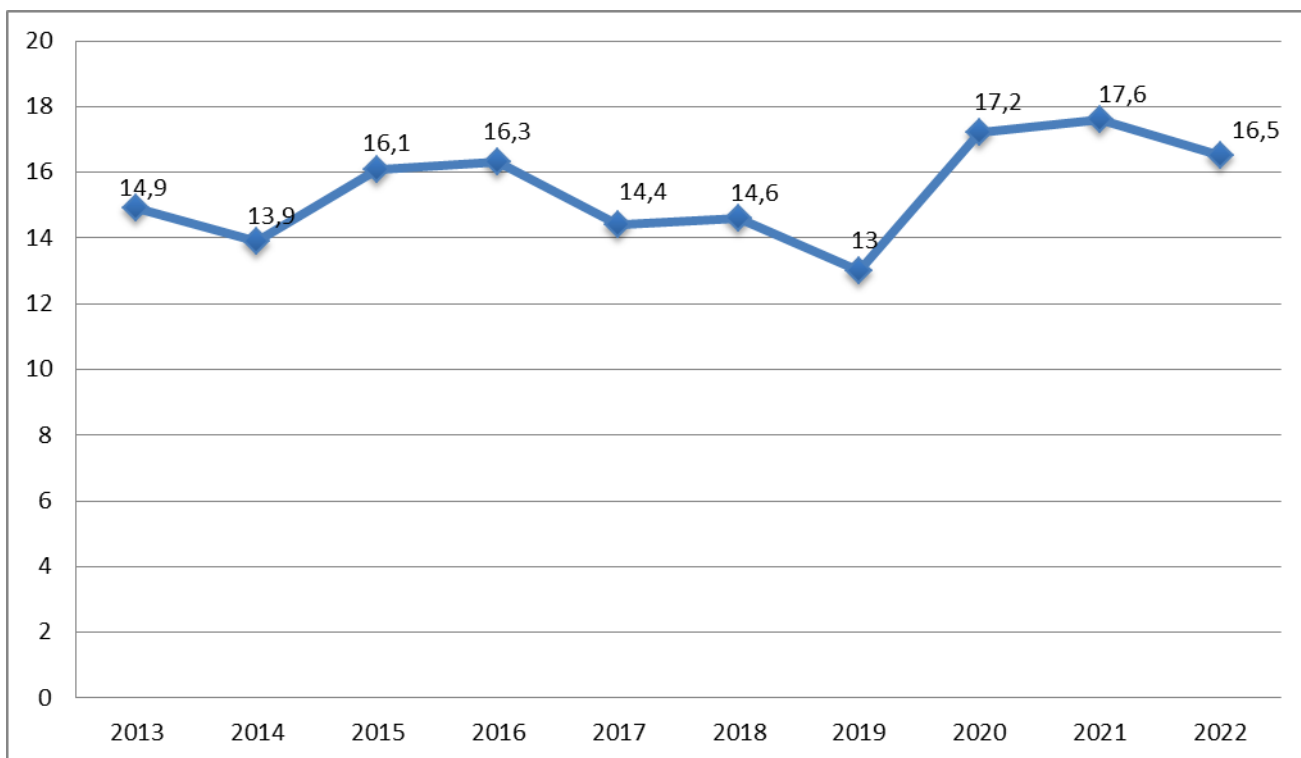
Virškinimo sistemos ligos (K00 - K93) – 98 /100 000 gyv., Lietuvoje – 77,9/100 000 gyv.;

Kvėpavimo sistemos ligos (J00 - J99) – 46,6 /100 000 gyv., Lietuvoje – 41/100 000 gyv.;

Infekcinės ligos (A00 - B99) – 23,3/100 000 gyv., Lietuvos rodiklis – 25,4/100 000 gyv.;

Endokrininės sistemos ligos (E00 – E99) – 24,5/100 000 gyv., Lietuvoje – 27,3 /100 000 gyv.;

4 pav. Mirtingumas 1000 gyv. Šilalės rajone 2013-2022 m.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

SOCIOEKONOMINĖ SITUACIJA SAVIVALDYBĖJE

2022 metais Šilalės rajono savivaldybėje ilgalaikio nedarbo lygis, darbo jėgos % buvo 2,0%, ir jis panašus į Lietuvos rodiklį – tais pačiais metais šalyje fiksuotas 2,2 %. Praėjusiais metais šis skaičius Šilalės rajone buvo aukštesnis – 5,4 %. 2021 metais stebimas ir mažesnis nei praėjusiais registruoto nedarbo lygis % (7,5 %), tuo tarpu 2021 m. šis skaičius buvo 13,8 %. Ilgalaikio nedarbo lygis – tai bedarbystė, trunkanti ilgiau nei metus, parodanti darbo jėgos procentą nuo visų galinčių dirbti asmenų. Ilgalaikis nedarbas – vienas iš socialinių ekonominių poveikio sveikatai veiksnių, kuris turi įtakos fizinei ir psichologinei sveikatai.

2022 m. socialinės pašalpos gavėjų skaičius sumažėjo ir siekė 28,6/1000 gyv. 2021 m. šis rodiklis buvo 33,5/1000 gyv.

1. BENDROJI DALIS

PAGRINDINIŲ STEBĖSENOS RODIKLIŲ SAVIVALDYBĖJE ANALIZĖ IR INTERPRETAVIMAS („ŠVIESOFORAS“)

Pagrindinio rodiklių sąrašo analizė ir interpretavimas („šviesoforo“ kūrimas) atliekamas siekiant palyginti 2022 m. Šilalės rajono savivaldybės rodiklius su Lietuvos vidurkiu. Vadovaujantis „šviesoforo“ principu, visos 60 Lietuvos savivaldybių suskirstytos į 5 grupes (po 12 savivaldybių kiekvienoje grupėje):

12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis atspindi geriausią situaciją, priskiriamos *savivaldybių su geriausiais rodikliais grupei* ir žymimos **žalia spalva**;

12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis rodo prasčiausią situaciją, priskiriamos *savivaldybių su prasčiausiais rodikliais grupei* ir žymimos **raudona spalva**;

Likusių 36 savivaldybių rodiklio reikšmės žymimos **geltona spalva**. Šių savivaldybių rodikliai interpretuojami kaip atitinkantys Lietuvos vidurkį.

PRS analizės ir interpretavimo tikslas – įvertinti, kokia esama gyventojų sveikatos ir sveikatą lemiančių veiksnių situacija savivaldybėje, įvertinant Lietuvos sveikatos programos tikslų ir uždavinių įgyvendinimo kontekste, ir kokių intervencijų/priemonių reikia imtis, siekiant stiprinti savivaldybės gyventojų sveikatą ir mažinti sveikatos netolygumus.

Šilalės rajono gyventojų visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitoje analizuojamų rodiklių duomenys ir jų interpretavimas pateikiami 1 lentelėje „2022 Šilalės r. savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis“.

Remiantis profilio rodikliais ir jų interpretavimo rezultatais („šviesoforas“ ir santykis) pasirinktos 3 pagrindinio rodiklių sąrašo reikšmės, kurių rodiklis ar pokyčio kryptis prasčiausia palyginti su kitomis savivaldybės profilio reikšmėmis (raudonos spalvos pagrindinių rodiklių sąrašo reikšmės). Sudarytas Šilalės rajono probleminių visuomenės sveikatos sričių (temų) sąrašas. Šiose srityse atlikta atrinktų rodiklių detali analizė ir vertinimas. Parengti pasiūlymai.

Pirmame lentelės stulpelyje pateikiami PRS suskirstyti pagal Lietuvos sveikatos programoje numatomus įgyvendinti tikslus ir uždavinius. *Antrajame stulpelyje* pateikiama rodiklio kitimo tendencija, kurios reikšmės vertinamos ženklais: ➡ nekinta, ⬆ didėja, ⬇ mažėja. *Trečiajame lentelės stulpelyje* – pateikiama Šilalės rajono savivaldybės rodiklio reikšmė ir savivaldybės vieta tarpe visų savivaldybių, (pavaizdavimas pagal „šviesoforo“ principą). *Ketvirtajame lentelės stulpelyje* pateikiami absoliutūs skaičiai, *penktajame* – Šilalės rajono savivaldybės 3 metų rodiklių vidurkio reikšmė, *šeštajame* – reikšmės savivaldybėje santykis su Lietuvos vidurkio reikšme, *septintajame* – atitinkamo rodiklio Lietuvos vidurkio reikšmė, *aštuntajame* – blogiausia rodiklio reikšmė tarp visų savivaldybių, *devintajame* – geriausia rodiklio reikšmė tarp visų savivaldybių.

2022 METŲ ŠILALĖS R. SVEIKATOS IR SU SVEIKATA SUSIJUSIŲ RODIKLIŲ PROFILIS

1 lentelė. 2022 Šilalės r. savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis

Rodiklio pavadinimas	Šilalės r. savivaldybės reikšmės					Lietuvos reikšmės		
	Tendencija	Rodiklis	Absolūtus skaičius	3 metų vidurkis	Santykis: savivaldybė/Lietuva	Rodiklis	Blogiausias rodiklis	Geriausias rodiklis
Strateginis tikslas								
Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė (metais)	→	72,2	72	74,9	0,95	75,8	68,5	80,6
Išvengiamas mirtingumas proc.	↓	80,0	120	71,2	1,08	74,2	85,8	56,0
1 tikslas. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį								
1.1. Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą								
Mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) (100 000 gyv.)	↓	23,3	5	24,6	1,25	18,6	48,8	6,7
Standartizuotas mirtingumo dėl tyčinio savęs žalojimo rodiklis (X60-X84) (100 000 gyv.)	↓	20,2	5	23,0	1,12	18,0	47,0	6,4
Bandymų žudytis skaičius (X60-X64-X66-X84) (100 000 gyv.)	↓	14,0	3	16,9	0,36	39,2	75,6	0,0
Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose skaičius (1 000 gyventojų)	↓	85,5	166	92,5	1,42	60,3	205,0	37,1
Ilgalaikio nedarbo lygis (proc.)	↑	2,0	278	3,2	0,91	2,2	7,0	0,4
Gyventojų skaičiaus pokytis (1 000 gyventojų)	↓	-17,4	-372	-2,0	-0,96	18,1	-23,8	70,9

1.2. Sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu								
Mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V01–Y98) (100 000 gyventojų)	→	102,7	22	98,6	1,24	82,5	169,9	48,8
Standartizuotas mirtingumo dėl išorinių priežasčių rodiklis (V01–Y98) (100 000 gyventojų)	→	92,7	22	93,6	1,16	79,7	149,1	30,5
Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius (1 000 mokinių)	↑	477,3	1262	441,1	1,33	359,4	629,4	174,7
Socialinės pašalpos gavėjų sk. 1000 gyv.	→	28,6	613	30,0	1,25	22,8	75,4	3,4
Sergamumas tuberkulioze (nauji TB atvejai)(A15-A19) (100 000 gyventojų)	↓	65,4	14	41,6	2,96	22,1	65,4	5,7
Sergamumas tuberkulioze (nauji atvejai ir recidyvai)(A15-A19) (100 000 gyventojų)	→	74,7	16	50,8	2,92	25,6	74,7	5,7
2 tikslas. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką								
2.1. Kurti saugias darbo ir sveikas buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą								
Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius (10 000 darbingo amžiaus gyventojų)	↑	0,7	1	0,7	0,70	1,0	2,6	0,0
Traumų dėl nukritimo atvejų skaičius (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje (10 000 gyventojų)	→	152,5	65	111,1	1,14	134,2	188,0	74,7

Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius (10 000 gyventojų)	→	67,5	93	62,3	0,99	68,1	127,2	28,8
Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) (10 000 gyventojų)	↓	7,9	17	5,4	0,24	33,2	62,6	0,0
2.2. Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį								
Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo (W65-W74) (100 000 gyventojų)	↓	4,7	1	7,7	1,15	4,1	22,4	0,0
Standartizuotas mirtingumo dėl atsitiktinio paskendimo rodiklis (W65-W74) (100 000 gyventojų).	↓	3,5	1	6,8	0,88	4,0	26,3	0,0
Mirtingumas dėl nukritimo rodiklis (W00-W19) (100 000 gyventojų)	↑	32,7	7	21,6	1,99	16,4	45,1	0,0
Standartizuotas mirtingumo dėl nukritimo rodiklis (W00-W19) (100 000 gyventojų)	↑	31,2	7	18,9	1,96	15,9	38,3	0,0
2.3. Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių								
Mirtingumas dėl transporto įvykių rodiklis (V00-V99) (100 000 gyventojų)	↓	4,7	1	7,7	0,78	6,0	24,3	0,0
Standartizuotas mirtingumo dėl transporto įvykių rodiklis (V00-V99) (100 000 gyventojų)	↓	3,5	1	7,5	0,59	5,9	25,0	0,0
Pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V09) (100 000 gyventojų)	↓	4,7	1	3,1	3,13	1,5	10,9	0,0

Pėsčiųjų standartizuotas mirtingumas nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.	↓	3,5	1	3,1	2,50	1,4	9,8	0,0
Transporto įvykiuose patirtų traumų (V00-V99) skaičius (100 000 gyventojų).	↓	1,4	3	4,3	0,29	4,9	12,5	1,4
2.4. Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą								
Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km	↑	202,7	203	222,2	0,23	876,7	35618,6	33,0
3 tikslas. Formuoti sveiką gyvenimą ir jos kultūrą								
3.1. Sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą								
Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu (100 000 gyventojų)	↑	9,3	2	3,1	2,33	4,0	30,7	0,0
Standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu (100 000 gyventojų)	↑	9,8	2	3,3	2,45	4,0	32,1	0,0
Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu (100 000 gyventojų)	↑	28,0	6	16,9	1,23	22,8	53,8	0,0
Standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu (100 000 gyventojų)	↑	26,2	6	16,8	1,21	21,7	50,9	0,0

Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai) (100 000 gyventojų)	↑	14,1	14	27,8	0,22	64,4	288,4	0,0
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais (asmenų skaičius)	→	225,5	21422	230,2	1,12	201,0	69,7	378,0
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais	→	204,0	21422	212,1	1,19	171,5	37,0	350,5
3.2. Skatinti sveikos mitybos įpročius								
Kūdikių, žindyčių išimtinai krūtimi iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)	↓	33,9	57	29,8	0,90	37,8	6,6	62,1
4 tikslas. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius								
4.1. Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais								
Išvengiamų hospitalizacijų skaičius (1 000 gyventojų)	↓	22,1	470	18,1	1,23	18,0	34,8	11,8
Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius (1 000 gyventojų)	↓	1,4	25	1,2	0,78	1,8	3,5	0,0
4.2. Plėtoti sveikatos infrastuktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą								
Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius	→	3,5	124	3,8	2,06	1,7	1,1	6

Šeimos gydytojų skaičius 10 000 gyventojų	→	4,6	10	4	0,64	7,2	2,5	13,8
Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyventojui	→	8,3	178535	7,8	0,89	9,3	6,5	12,1
Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) (visi) 10 000 gyv. (TB registro duomenys)	↑	4,7	1	4,6	1,15	4,1	22,5	0,0
Sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis (B20-B24, A50-A64) (10 000 gyventojų)	–	0,0	0	0,0	0,00	2,2	4,6	0,0
4.3. Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą								
Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1 000 gyvų gimusių kūdikių	–	0,0	0	4,0	0,00	3,0	31,6	0,0
2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepavimo apimtys, %	→	94,0	142	92,7	1,09	86,2	66,7	100,0
1 metų amžiaus vaikų DTP3 (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina, 3 dozės) skiepavimo apimtys (proc.)	→	91,8	135	93,1	1,02	89,8	81,8	100,0
Vaikų (6-14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, %	↓	9,3	163	9,1	0,83	11,2	2,0	39,8
Vaikų (7-17 m.), neturinčių éduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.)	→	15,8	327	15,8	0,67	23,6	7,2	34,4

Paauglių (15–17 m.) gimdymų sk. 1000 15-17 m. moterų	–	0,0	0	1,0	0,00	2,3	24,1	0,0
4.4. Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę								
Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00-I99) (100 000 gyventojų)	↑	905,6	194	953,6	1,14	794,7	1632,5	450,3
Standartizuotas mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00-I99) (100 000 gyventojų)	→	864,4	194	942,8	1,10	785,2	1153,4	606,5
Mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.	↓	233,4	50	245,0	0,84	279,0	503,3	150,1
Standartizuotas mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.	↓	219,4	50	227,9	0,83	262,9	380,3	172,3
Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv.	↑	177,4	38	160,2	0,92	191,9	605,9	96,3
Standartizuotas mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv	↑	166,0	38	156,7	0,88	188,5	493,8	92,3
Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.	↓	78,9	169	82,4	0,82	96,6	156,7	32,5
Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų bėgyje dalyvavusi krūties vėžio programoje	↓	45,3	1525	40,2	0,79	57,6	21,5	77,1
Tikslinės populiacijos dalis %, 3 metų bėgyje dalyvavusi gimdos kaklelio programoje	↓	40,7	1969	44,9	0,74	54,7	32,2	71,1

Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų bėgyje dalyvavusi storosios žarnos vėžio programoje	➔	58,1	4365	57,0	1,04	56,1	37,8	68,4
Tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, programoje (proc.)	➔	48,1	2287	44,6	0,97	49,6	30,6	66,3

Iš 1 lentelėje „Šilalės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių profilis“ pateiktų PRS rodiklių reikšmių matyti, kad:

Iš visų sveikatos rodiklių yra geresni (**žalioji zona**):
bandymų žudytis skaičius;
sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis;
transporto įvykiuose patirtų traumų skaičius;
nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai);
slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui skaičius;
sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis;
kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas;
2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė);
paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius;
mirtingumas/standartizuotas mirtingumas piktybinių navikų rodiklis;
sergamumas II tipo cukriniu diabetu;

Dalis rodiklių reikšmės patenka į prasčiausių savivaldybių rodiklių grupę (**raudonoji zona**):
vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė;
išvengiamas mirtingumas;
mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose skaičius;
gyventojų skaičiaus pokytis;
mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius;
sergamumas tuberkulioze;
susižalojimo (traumų) dėl nukritimo atvejų skaičius;
mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl nukritimo;
pėsčiųjų mirtingumas /standartizuotas mirtingumas dėl transporto įvykių;
mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu;
šeimoms medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičius;
apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyventojui;
vaikų, neturinčių éduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų dalis (proc.);
tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių, apmokamų iš Privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų, finansavimo programoje;

Didžioji dalis Šilalės rajono rodiklių reikšmių patenka į Lietuvos vidurkį atitinkančią rodiklių grupę (**geltonoji zona**), tačiau į juos taip pat reikėtų atkreipti dėmesį:

- mirtingumo/standartizuoto mirtingumo dėl savižudybių;
- ilgalaikio nedarbo lygis;
- mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl išorinių priežasčių;
- socialinės pašalpos gavėjų skaičius;
- asmenų žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius;
- darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius;
- mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo;
- mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl transporto įvykių;
- į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kvadratiniam kilometrui
- mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu;
- gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais;
- gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais;
- kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus dalis;
- išvengiamų hospitalizacijų skaičius;
- išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų, skaičius;
- sergamumas vaistams atsparia tuberkuloze;
- 1 metų amžiaus vaikų DTP3 (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina, 3 dozės) skiepavimo apimtys;
- tikslinės populiacijos (6-14m.) dalis, dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje;
- mirtingumas/standartizuotas mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis;
- mirtingumas/standartizuotas mirtingumas nuo cerebravaskulinių ligų;
- tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programoje;
- tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programoje.
- tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programoje.

Išsamesnei analizei, kaip prioritetinės sveikatos problemos, pasirinkti šie rodikliai:

Šilalės rajono gyventojų mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl nukritimo;
Šilalės rajono gyventojų sergamumas tuberkuloze;
Šilalės rajono gyventojų pėsčiųjų mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl transporto įvykių;

2. SPECIALIOJI DALIS

SAVIVALDYBĖS PRIORITETINIŲ PROBLEMŲ ANALIZĖ

2.1. ŠILALĖS RAJONO GYVENTOJŲ MIRTINGUMAS/STANDARTIZUOTAS MIRTINGUMAS DĖL NUKRITIMO

Aukšto mirtingumo rodiklio dėl nukritimo analizė savivaldybėje yra būtina įgyvendinant Lietuvos sveikatos programos tikslo „Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką“ uždavinį „Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį“. Šiam tikslui pasiekti numatyti uždaviniai: kurti saugias darbo ir sveikas buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartojimo saugumą; kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį; mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių; mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą.

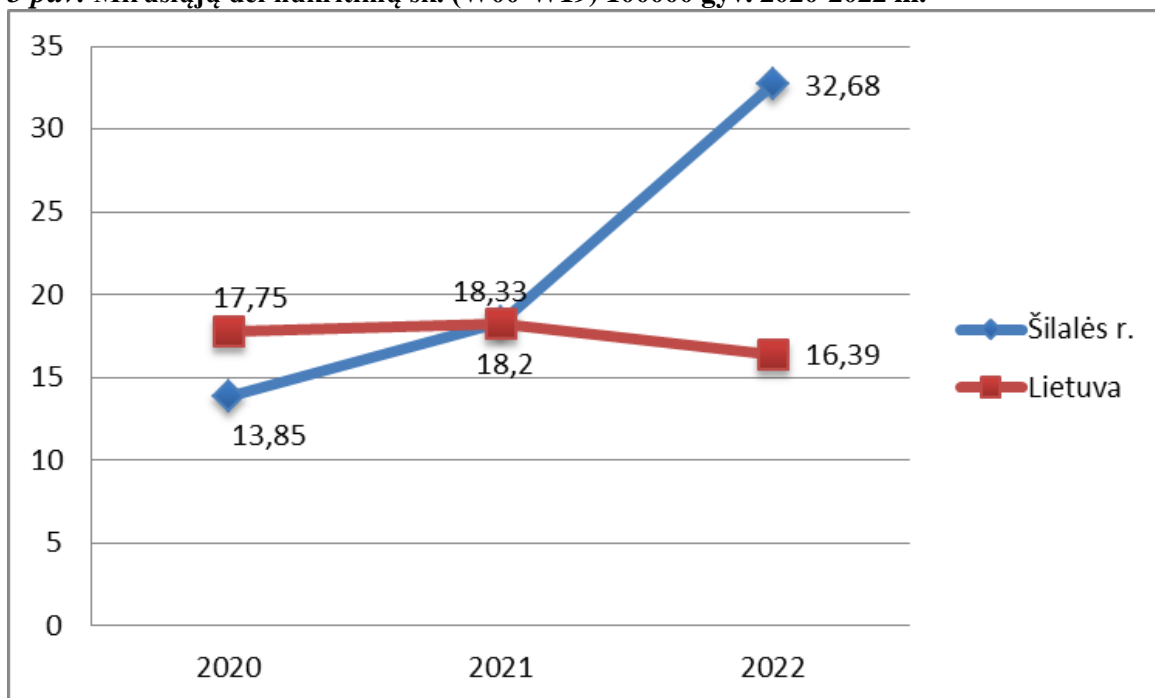
Lietuvoje iš 100 tūkst. gyventojų, 2022 m. 16 mirė nukritę (nugriuvę). Iš viso užregistruoti 464 mirties atvejai dėl nukritimų. Dėl nukritimų daugiau mirė vyrų nei moterų (252 vyrai ir 212 moterų). 45 atvejus sudarė mirtys dėl nukritimų (griuvimų) ant/nuo laiptų bei pakopų,

50 mirčių atvejai įvyko dėl kritimų ant/nuo pastolių. 25 atvejai – kritimai nuo/iš arba per pastatą ar konstrukciją. Dažniausiai sunku nustatyti nukritimo aplinkybes, todėl didžioji dalis nukritimų yra nepatikslingi.

Kaip matyti žemiau pateiktame 5 paveiksle, mirtingumo dėl nukritimų skaičius Šilalės rajono savivaldybėje kasmet kinta. Šilalės rajonas dėl mirtingumo nuo nukritimų rodiklio reikšme patenka į prasčiausią savivaldybių kvintilių grupę (raudonąją zoną). Stebint mirtingumo dėl nukritimų rodiklių dinamiką matyti, jog paskutiniais tiriamaisiais metais Šilalės rajono savivaldybėje šis rodiklis ženkliai aukštesnis už Lietuvos vidurkį.

Šilalės rajone 2022 metais buvo užfiksuoti 7 mirčių dėl nukritimo atvejai. Dėl šios priežasties mirė 4 moterys ir 3 vyrai. Visi mirusieji vyrai buvo iš skirtingų amžiaus grupių: 18-44 metų amžiaus vyro mirties priežastis – kritimas nuo/iš arba per pastatą ar konstrukciją, 45-64 metų amžiaus grupės vyro mirties priežastys dėl nukritimo, nepatikslingos, 65 metų amžiaus ir vyresnių asmenų amžiaus grupės vyro mirties priežastis – nukritimas (griuvimas) ant /nuo laiptų bei pakopų. Visos mirusios moterys – vyresnio amžiaus, patenkančios į 65 metų amžiaus ir vyresnių asmenų amžiaus grupę. Mirties priežastys dėl nukritimo, nepatikslingos. Visi mirusieji – kaimo gyventojai.

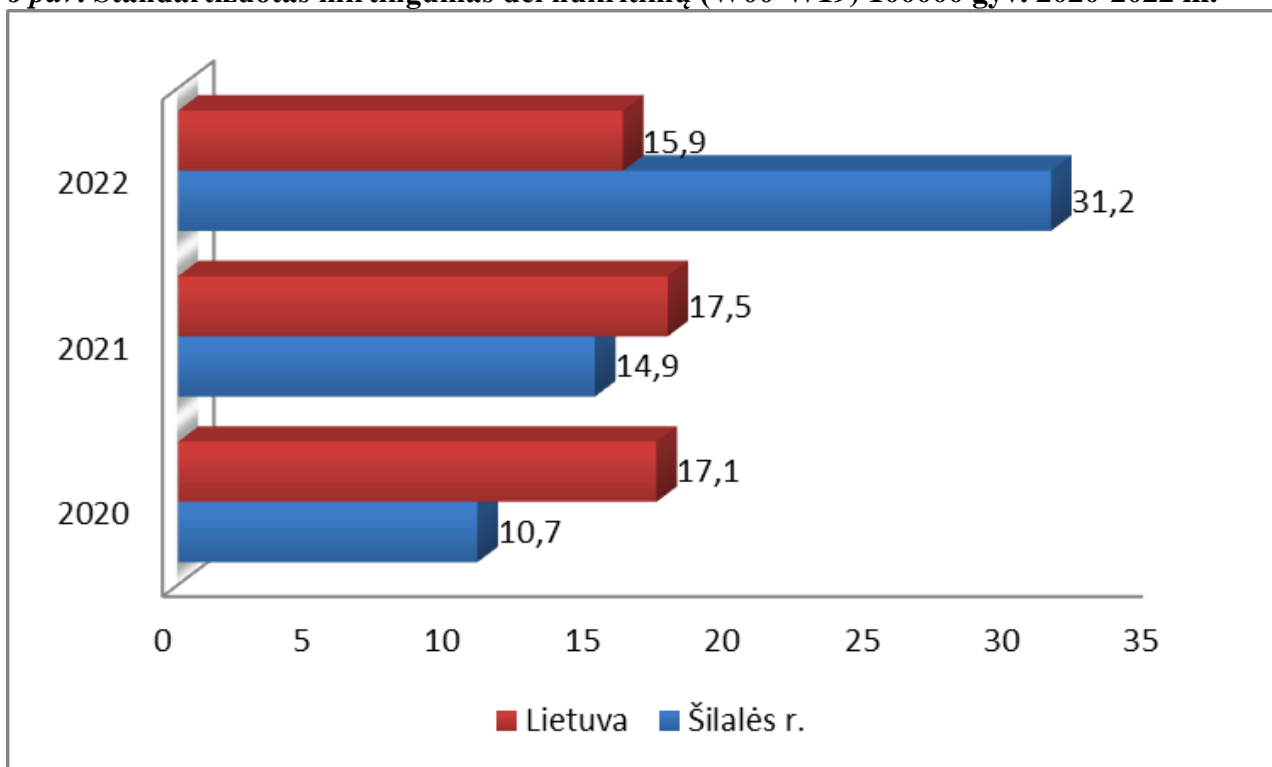
5 pav. Mirusiųjų dėl nukritimų sk. (W00-W19) 100000 gyv. 2020-2022 m.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Savivaldybėse standartizuotas mirtingumo dėl nukritimo rodiklis pasiskirstęs netolygiai ir svyruoja. Apžvelgiant 2020 – 2022 m. laikotarpį matyti, kad Šilalės rajone standartizuotas mirtingumo dėl nukritimo rodiklis paskutiniais tiriamaisiais metais ženkliai išaugo ir 2022 m. šis rodiklis siekė 31,2/100 000 gyv., Lietuvoje – 15,9/100 000 gyv. (6 pav.).

6 pav. Standartizuotas mirtingumas dėl nukritimų (W00-W19) 100000 gyv. 2020-2022 m.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Apibendrinant analizę galima teigti, kad aukštą mirtingumo dėl nukritimo rodiklį Šilalės rajone lemia vyresnis asmenų amžius ir dažnesnis mirtingumas stebimas tarp kaimo gyventojų. Nors sužalojimus dėl nukritimo 65+ m. amžiaus grupėje dažniau patiria moterys nei vyrai, tačiau žvelgiant į mirčių dėl nukritimo statistiką, galima daryti prielaidą, kad vyrai dažniau nei moterys patiria sunkius arba mirtinus sužalojimus. Ieškant šios problemos sprendimo būdų, būtina vykdyti mokslu pagrįstos informacijos sklaidą, organizuoti mokymus pagyvenusiems asmenims bei jų artimiesiems griuvimų prevencijos klausimais, skirti reikiamą dėmesį saugesnės namų aplinkos kūrimui, fizinio aktyvumo skatinimui.

2.2. ŠILALĖS RAJONO GYVENTOJŲ SERGAMUMAS TUBERKULIOZE

Šilalės rajono savivaldybės gyventojų didelio sergamumo tuberkulioze (A15-A19) rodiklio analizė yra būtina įgyvendinant LSP tikslo „Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį“ uždavinį „Sumažinti socialinę - ekonominę gyventojų diferenciaciją šalyje ir bendruomenėse“ bei ieškant šios problemos priežasčių ir sprendimo būdų.

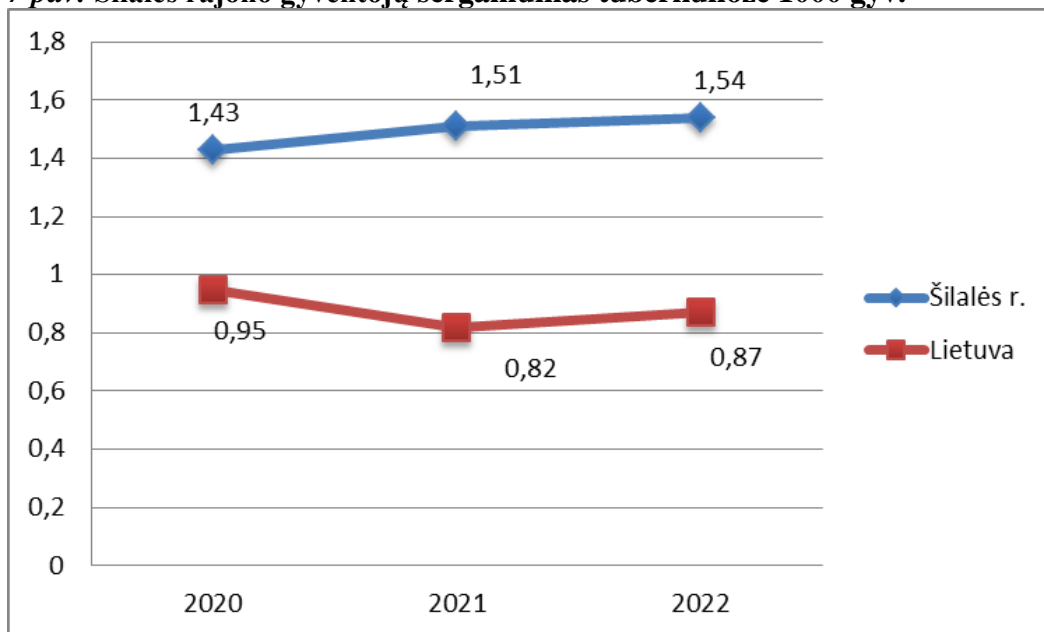
Tuberkuliozė – viena iš labiausiai paplitusių lėtinių, oro lašeliniu būdu plintančių, infekcinių, visuomenei pavojingų užkrečiamųjų ligų. Infekcijos šaltinis – asmuo, sergantis atvira plaučių tuberkulioze ir oro lašeliniu būdu skleidžiantis tuberkuliozės mikobakterijas. Tuberkuliozė yra visuomenei pavojinga infekcinė liga, o sergančiųjų gydymas ir priežiūra – brangūs.

Tuberkuliozės (toliau – TB) plitimą mūsų šalyje lemia šios pagrindinės priežastys: socialinės (nedarbas, skurdas, alkoholio, narkotikų vartojimas); psichologinės (dalies sergančiųjų TB nesuvokimas šios ligos sukeltų sveikatos sutrikimų sunkumo ir nenoras gydytis ir baigti gydymo kursą, gydymo režimo pažeidimai). Apie 50 proc. naujų TB pacientų – bedarbiai arba neturintys nuolatinio darbo, piktnaudžiaujantys alkoholiu, pažeidinėjantys gydymo režimą. Šie ligoniai – potencialūs infekcijos ir vaistams atsparios tuberkuliozės, šaltinis.

Lietuvoje tuberkuliozė aktuali problema, nes beveik visose savivaldybėse registruoti nauji šios ligos atvejai. Nacionalinio visuomenės sveikatos centro duomenimis, 2022 m. Lietuvoje buvo užregistruoti 657 nauji TB atvejai (23,2 atvejai 100 tūkst. gyventojų). Lyginant 2022 m. duomenis su priešpandeminiu laikotarpiu (2019 m. – 889 nauji atvejai (31,8 atvejai 100 tūkst. gyventojų) stebimas sergamumo mažėjimas. 2022 m. buvo 29 mirtys nuo TB, 2019 m. – 56. Iš viso šalyje užregistruoti 2467 tuberkuliozės atvejai (25,6/100 000 gyv.). Didžiausias sergamumas TB 2022 metais buvo stebimas Tauragės apskrityje, mažiausias – Kauno apskrityje. Mažesnis sergamumas už Lietuvos vidutinį taip pat buvo registruotas Panevėžio ir Vilniaus apskrityse.

Nuo 2015 m. Šilalės rajone buvo stebimas sergamumo tuberkulioze mažėjimas, tačiau sergamumo rodiklis eilę metų gerokai didesnis už šalies rodiklį – 2022 m. Šilalės rajone užfiksuoti 1,54 sergamumo atvejai/1 tūkst. gyv., o šalies vidurkis - 0,87/1 tūkst. gyv. (7 pav.). Šilalės rajone 2022 metais užfiksuoti 33 susirgimai tuberkulioze (nauji atvejai ir recidyvai). Ekspertų nuomone ir žiniomis, sergamumo tuberkulioze rodiklis metodiškai tiksliau skaičiuojamas įtraukiant ir recidyvus (t. y. atkrytis, ligonis jau buvo išgydytas ir liga naujai atsinaujino, pasikartojimas). Paskutiniaisiais tiriamaisiais metais Šilalės rajone 100 tūkst. gyventojų teko 74,7 atveju, Lietuvoje šis rodiklis siekė 25,6/100 tūkst. gyv.

7 pav. Šilalės rajono gyventojų sergamumas tuberkulioze 1000 gyv.

Šaltinis: TB registro duomenys

Analizuojant atvejų skaičių pagal lytį, nustatyta, kad TB dažniau diagnozuota vyrams, nei moterims. Šilalės rajone buvo užfiksuoti 6 moterų ir 27 vyrų sergamumo atvejai.

Iš visų įvairiose amžiaus grupėse sirgusių asmenų, 2022 metais daugiausia TB diagnozuota 45 – 64 metų asmenims, mažiausiai – vaikams.

Pasaulio sveikatos organizacijos (toliau - PSO) duomenimis, TB yra viena iš dešimties pagrindinių mirties priežasčių pasaulyje. 2014 m. PSO parengė „End TB Strategy“ strategiją, kurios tikslas – iki 2035 m. sumažinti 90 proc. sergamumo TB rodiklį, 95 proc. – mirčių nuo TB skaičių ir išlaidas TB gydymui (ligoniai apie 80 dienų gydomi specializuotose TB stacionaruose, o jų gydymas ir priežiūra užtrunka 6-12 mėn. ir ilgiau). Lietuvoje naujagimiai nuo tuberkuliozės skiepijami 2-3 dieną po gimimo, o asmens sveikatos priežiūros įstaigose 7 m. amžiaus ir rizikos grupių vaikams turi būti atliekami tuberkulino mėginiai.

Nesant geros ambulatorinės gydymo kontrolės, TB sergantys asmenys dažnai neužbaigia gydymo, todėl atsiranda atsparios TB mikobakterijų padermės. Tokių pacientų gydymas kainuoja 100 –1000 kartų brangiau, todėl reikia dėti visas pastangas, kad pacientai nenutrauktų pradėto gydymo. Tikslinga iš esmės stiprinti ir palaikyti DOTS strategiją. DOTS–STOP/TB – PSO (Pasaulio sveikatos organizacijos) strategija, skirta tuberkuliozei sustabdyti (angl. STOP TB), kurio pagrindą sudaro tiesiogiai stebimo trumpo gydymo kursas (angl. DOTS).

2016 m. gegužės 31 d. sprendimu Nr. T1-176, Šilalės rajono savivaldybės taryba įpareigojo Šilalės rajono pirminės sveikatos priežiūros centrą įsteigti tiesiogiai stebimo trumpo gydymo kurso paslaugų kabinetą (Savivaldybės DOTS (anglų k. – directly observed treatment short course (sutr. DOTS) kabinetą) ir organizuoti šio kabineto veiklą. Kaltinėnų pirminės sveikatos priežiūros centras, Kvėdarnos, Pajūrio ir Laukuvos ambulatorijos įpareigoti esant poreikiui organizuoti laikinųjų tiesiogiai stebimo trumpo gydymo kurso paslaugų teikimą (laikinųjų DOTS paslaugų teikimą).

Siekiant padidinti sergančiųjų tuberkulioze atvejų išaiškinamumą, Šilalės rajono savivaldybės taryboje 2013 m. balandžio 25 d. sprendimu Nr. T1-128 patvirtintas Tuberkuliozės profilaktikos Šilalės rajone tvarkos aprašas, kurio tikslas – tarpžinybinis bendradarbiavimas, socialinė parama, švietėjiška veikla, siekiant patikrinti socialinės rizikos šeimas, socialinę riziką patiriančius ir socialiai nedraustus asmenis dėl sergamumo tuberkulioze (toliau – TB) ir reikalui esant nukreipti gydymui.

Uždaviniai:

- šviesti ir informuoti visuomenę apie TB paplitimą bei jos mažinimo galimybes;
- tarpinstitucinio bendradarbiavimo pagalba išsiaiškinti TB galimai sergančius asmenis, organizuoti atvykimą į asmens sveikatos priežiūros įstaigą, teikti pagalbą nukreipiant asmenis tolimesniam gydymui.
- socialinės paramos – maisto ir kitų būtiniausių asmens higienos priemonių vienkartinį paketų, vykimo pas gydytoją išlaidų apmokėjimas, kitos pagalbos organizavimas.

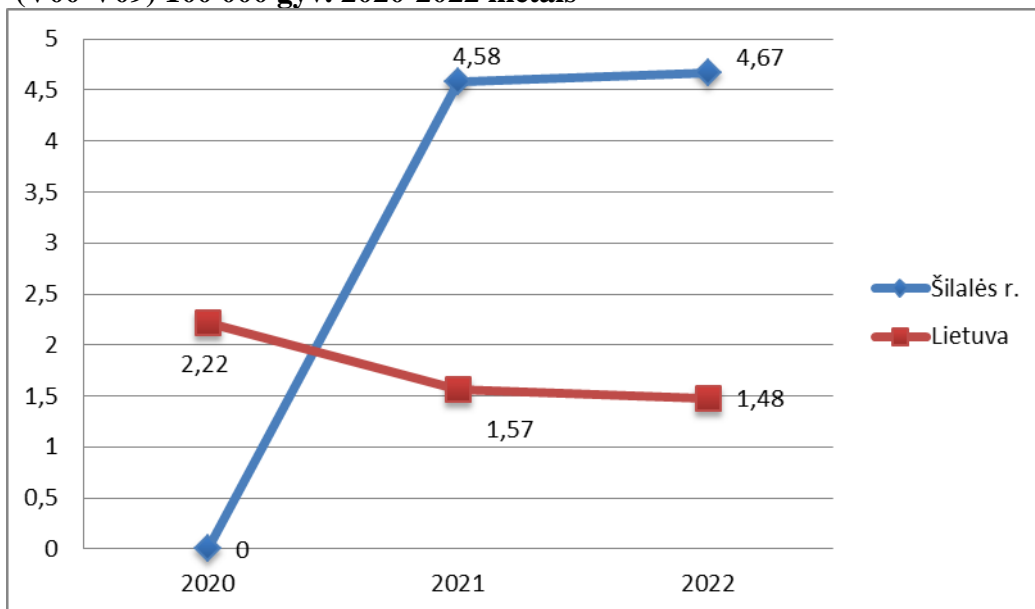
2.3. ŠILALĖS RAJONO GYVENTOJŲ PĖSČIŪJŲ MIRTINGUMAS DĖL TRANSPORTO ĮVYKIŲ

Aukšto mirtingumo rodiklio dėl transporto įvykių analizė yra būtina įgyvendinant LSP tikslo „Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką“ uždavinį „Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių“, ieškant šios problemos priežasčių bei jos sprendimo būdų.

Nors Lietuvoje jau ne vienerius metus viena iš pagrindinių prioritetinių sričių, į kurią kreipiamas didelis dėmesys, yra avaringumo keliuose mažinimas, 2022 m. Lietuvoje dėl transporto įvykių (V00–V09) žuvo 40 pėsčiųjų. Visų šių mirčių buvo galima išvengti. Pėsčiųjų mirtingumo dėl transporto įvykių rodiklis – tai mirusiųjų skaičius per metus dėl transporto įvykių (V00 – V09) 100 tūkst. gyv. Su šiuo rodikliu Šilalės r. sav. patenka tarp prasčiausių savivaldybių. Ši problema yra aktuali ir opi daugelyje savivaldybių Lietuvoje, tačiau mažosios savivaldybės yra labai „jautrios“ kiekvienam atvejui dėl mažesnio gyventojų skaičiaus.

Eilę metų Šilalės rajone stebimas didesnis nei šalyje mirtingumo eismo įvykių metu rodiklis. 2022 m. transporto įvykis nusinešė vienos 60-64 m. amžiaus šilališkės pėsčiosios gyvybę. Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, 2022 metais Šilalės rajono gyventojų pėsčiųjų mirtingumas išaugo – 100 tūkst./gyv. teko 4,67 atvejai, tuo tarpu šalyje šis rodiklis buvo 1,48/100 tūkst. gyv. (8 pav.).

8 pav. Šilalės rajono gyventojų pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv. 2020-2022 metais

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Statistikos duomenys rodo, kad apie 40 proc. kelių įvykių įvyksta tamsiuoju paros metu, nors eismo intensyvumas tuomet yra mažesnis, tačiau pasekmės kur kas skaudesnės, nes žūva daugiau žmonių. Pagrindine autoavarijų priežastimi tamsiuoju paros metu galima laikyti matomumo sumažėjimą. Svarbią rolę čia vaidina neapšviesti ar blogai apšviesti keliai, blogai sureguliuoti ar eksploatuojami transporto priemonių žibintai. Nustatyta, kad tinkamai apšvietus gatves, galima sumažinti nelaimingų atsitikimų skaičių. Tamsa, prastos oro sąlygos (rūkas, lietus, sniegas), pablogina vairavimo sąlygas. Norėdami išvengti eismo įvykių su pėsčiaisiais, tiek pėstieji, tiek transporto priemonių vairuotojai turėtų elgtis atsakingiau. Pėstieji turėtų pasirūpinti atšvaitais, žibintuvėliais ar kitais šviesą atspindinčiais elementais, judėti pėsčiųjų takais, jei jų nėra – kelkraščiais prieš automobilių judėjimo kryptį, eiti per kelią ar gatvę tik tinkamai įsitikinus, kad tai daryti yra saugu. Vairuotojai turėtų būti atidesni, atsižvelgti į oro ir eismo sąlygas – pasirinkti saugų greitį, kad spėtų laiku sustabdyti transporto priemonę. Šviesiu paros metu didelę įtaką eismo įvykių kiekiui turi eismo intensyvumas, kuris dieną būna didesnis, nei naktį, todėl eismo įvykių įvyksta daugiau. Tamsiu paros metu didžiausią įtaką eismo saugumui keliuose turi matomumas. Tamsoje vairuotojas daug sunkiau pastebi pėsčiąjį ir kitus objektus.

Didesnį mirtingumo rodiklį gali lemti neatsakingas eismo dalyvių elgesys, vairuotojų vairavimo įgūdžių stoka, įvykiai dėl laukinių gyvūnų kaltės, blogo matomumo ir kt. aplinkybių. Taip pat reiktų griežtesnės neblaivių eismo dalyvių kontrolės.

3. 2022 M. SUAUGUSIŲJŲ GYVENSENOS TYRIMO ŠILALĖS RAJONO RODIKLIŲ APŽVALGA

Nuo 2018 m. kas ketverius metus visose Lietuvos savivaldybėse vykdomas suaugusiųjų gyvenimo tyrimas. 2022 metų balandžio-birželio mėnesiais visoje Lietuvoje vyko antrasis suaugusiųjų gyvenimo tyrimas. Suaugusiųjų gyvenimo tyrimo suvestinėje pateikiami apibendrinti 2022 metais visose Lietuvos savivaldybėse atlikto antrojo suaugusių gyventojų gyvenimo stebėsenos tyrimo rezultatai. Tyrimas atliktas vykdamas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymą (2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymo Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“), nurodantį periodiškai savivaldybėse atlikti suaugusiųjų gyvenimo tyrimus.

Tyrimas atliktas vadovaujantis Higienos instituto parengta gyvenimo tyrimų organizavimo ir vykdymo metodika. Suaugusiųjų apklausai naudotas su Sveikatos apsaugos ministerija suderintas standartizuotas klausimynas.

Rodiklių suvestinėje-ataskaitoje pateikiami bendri duomenys apie respondentų skaičių savivaldybėse, jų sociodemografinės charakteristikos ir 25 gyvenimo rodikliai, esantys aukščiau minėtu įsakymu patvirtintame Suaugusiųjų gyvenimo stebėsenos rodiklių sąrašė.

Rodikliai, kurių reikšmės pateikiamos kiekvienai savivaldybei, suskirstyti į tris grupes:

- gyvenimo kokybės, sveikatos vertinimas, laimingumas, prislėgta nuotaika, artimi žmonės, ilgalaikės sveikatos problemos ir gyvenimo keitimas;
- sveikatos elgsena (fizinis aktyvumas ir mitybos įpročiai);
- rizikingas elgsenys (tabako, elektroninių cigarečių, alkoholio, narkotinių ar psichotropinių medžiagų vartojimas, saugumas kelyje).

2022 m. Lietuvos suaugusiųjų gyvenimo stebėsenos tyrimo duomenų bazę sudarė 25 449 elektroninės anketos, kurių duomenis iki 2022 m. rugpjūčio 1 d. į HI Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinę sistemą perdavė apklausas vykdančios savivaldybės aptarnaujantys visuomenės sveikatos biurai. Visose savivaldybėse formuotos reprezentatyvios imtys, atsižvelgiant į gyventojų skaičių, jų pasiskirstymą pagal lytį ir gyvenamąją vietovę (miestą, kaimą) savivaldybėje.

Šis tyrimas yra svarbi valstybės visuomenės sveikatos stebėsenos dalis, kadangi gauti rezultatai padeda atskleisti esamą gyvenimo situaciją atskirose savivaldybėse ir šalyje, stebėti gyvenimo rodiklių pokyčius, priimti sveikatai palankesnius politikos formavimo sprendimus, atsižvelgti į realias problemas ir imtis priemonių joms spręsti.

3.1 ŠILALĖS RAJONO SUAUGUSIŲJŲ GYVENSENOS TYRIMO RODIKLIAI

→ nekinta ↑ teigiamas didėjantis pokytis ↓ teigiamas mažėjantis pokytis ↑ neigiamas didėjantis pokytis ↓ neigiamas mažėjantis pokytis

Rodiklio pavadinimas	Savivaldybės rodiklio reikšmė 2018 m.	Savivaldybės rodiklio reikšmė 2022 m.	Lietuvos rodiklio reikšmė 2022 m.
GYVENIMO KOKYBĖS, SVEIKATOS VERTINIMAS, LAIMINGUMAS			
Suaugusiųjų, kurie savo gyvenimo kokybę vertina kaip gerą ir labai gerą, dalis (proc.)	63,9	67,5 ↑	69,5
Suaugusiųjų, kurie savo dabartinę sveikatos būklę vertina kaip gerą ir labai gerą, dalis (proc.)	61,4	62,4 ↑	62,4
Suaugusiųjų, kurie jaučiasi laimingi ir labai laimingi, dalis (proc.)	55,0	55,8 ↑	59,9
PRISLĖGTA NUOTAIKA, ARTIMI ŽMONĖS, ILGALAIKĖS SVEIKATOS PROBLEMOS IR GYVENSENOS KEITIMAS			
Suaugusiųjų, kurie neturi nė vieno artimo žmogaus, kuriuo galėtų pasitikėti susidūrus su sunkiomis asmeninėmis problemomis, dalis (proc.)	-	6,2	5,8
Suaugusiųjų, kuriuos per praėjusį mėnesį buvo apėmusi prislėgta nuotaika, nerimas šiek tiek labiau ar daug labiau nei anksčiau, dalis (proc.)	15,4	28,7 ↑	23,5
Suaugusiųjų, kurie turi ilgalaikių sveikatos problemų, dalis (proc.)	-	35,6	36,9
Suaugusiųjų, kurie per paskutinius 12 mėnesių bandė keisti savo gyvenimą, bet nepakeitė, dalis (proc.)	-	70,7	64,8
SVEIKATOS ELGSENA (FIZINIS AKTYVUMAS IR MITYBOS ĮPROČIAI)			
Suaugusiųjų, kurie užsiima energinga fizine veikla bent po 30 min. 5 dienas per savaitę ar dažniau, dalis (proc.)	42,3	20,6 ↓	28,3
Suaugusiųjų, kurie bent kartą per dieną valgo vaisius (neskaitant sulčių), dalis (proc.)	31,8	35,8 ↑	36,6
Suaugusiųjų, kurie bent kartą per dieną valgo daržoves (neįskaitant bulvių), dalis (proc.)	38,6	42,7 ↑	46,1
Suaugusiųjų, kurie bent kartą per dieną valgo saldumynus, dalis (proc.)	-	21,1	18,6
Suaugusiųjų, kurie bent kartą per dieną geria gazuotus saldžiuosius gėrimus, dalis (proc.)	-	4,7	5,4
Suaugusiųjų, kurie bent kartą per dieną geria energinius gėrimus, dalis (proc.)	-	2,6	1,8
Suaugusiųjų, kurie papildomai nededa druskos į paruoštą maistą, dalis (proc.)	47,2	36,6 ↓	39,9

Rodiklio pavadinimas	Savivaldybės rodiklio reikšmė	Savivaldybės rodiklio reikšmė	Lietuvos rodiklio reikšmė
	2018 m.	2022 m.	2022 m.
RIZIKINGAS ELGESYS (TABAKO GAMINIŲ IR ELEKTRONINIŲ CIGAREČIŲ VARTOJIMAS)			
Suaugusiųjų, kurie per paskutines 30 dienų kasdien vartojo tabako gaminius, dalis (proc.)	14,2	11,1 ↓	16,3
Suaugusiųjų, kurie per paskutinius 12 mėn. kasdien vartojo tabako gaminius, dalis (proc.)	-	10,9	15,9
Suaugusiųjų, kurie per paskutines 30 dienų kasdien rūkė elektronines cigaretes arba naudojo panašius elektroninius įtaisus rūkymui, dalis (proc.)	1,2	1,9 ↑	5,2
Suaugusiųjų, kurie per paskutinius 12 mėn. kasdien rūkė elektronines cigaretes arba naudojo panašius elektroninius įtaisus rūkymui, dalis (proc.)	-	1,7	4,9
ALKOHOLIO IR NARKOTINIŲ AR PSICHOTROPINIŲ MEDŽIAGŲ VARTOJIMAS			
Suaugusiųjų, kurie per paskutines 30 dienų kasdien vartojo alkoholinius gėrimus, dalis (proc.)	2,3	2,3 →	1,4
Suaugusiųjų, kurie per paskutines 30 dienų vartojo alkoholinius gėrimus kartą per savaitę ir dažniau, dalis (proc.)	21,7	18,5 ↓	21,8
Suaugusiųjų, kurie per paskutinius 12 mėn. vartojo alkoholinius gėrimus kartą per savaitę ir dažniau, dalis (proc.)	17,8	14,3 ↓	18,3
Suaugusiųjų, kurie bent kartą per savo gyvenimą vartojo narkotinių ar psichotropinių medžiagų (narkotikų) be gydytojo paskyrimo, dalis (proc.)	2,4	16,5 ↑	12,0
SAUGUMAS KELYJE			
Suaugusiųjų, kurie visada tamsiu paros metu būdami lauke nešioja atšvaitus, dalis (proc.)	-	33,3	32,8
Suaugusiųjų, kurie visada segi saugos diržą važiuodami automobiliu, dalis (proc.)	-	88,1	91,2
Suaugusiųjų, kurie visada dėvi šalną važiuodami dviračiu, dalis (proc.)	-	7,9	10,2

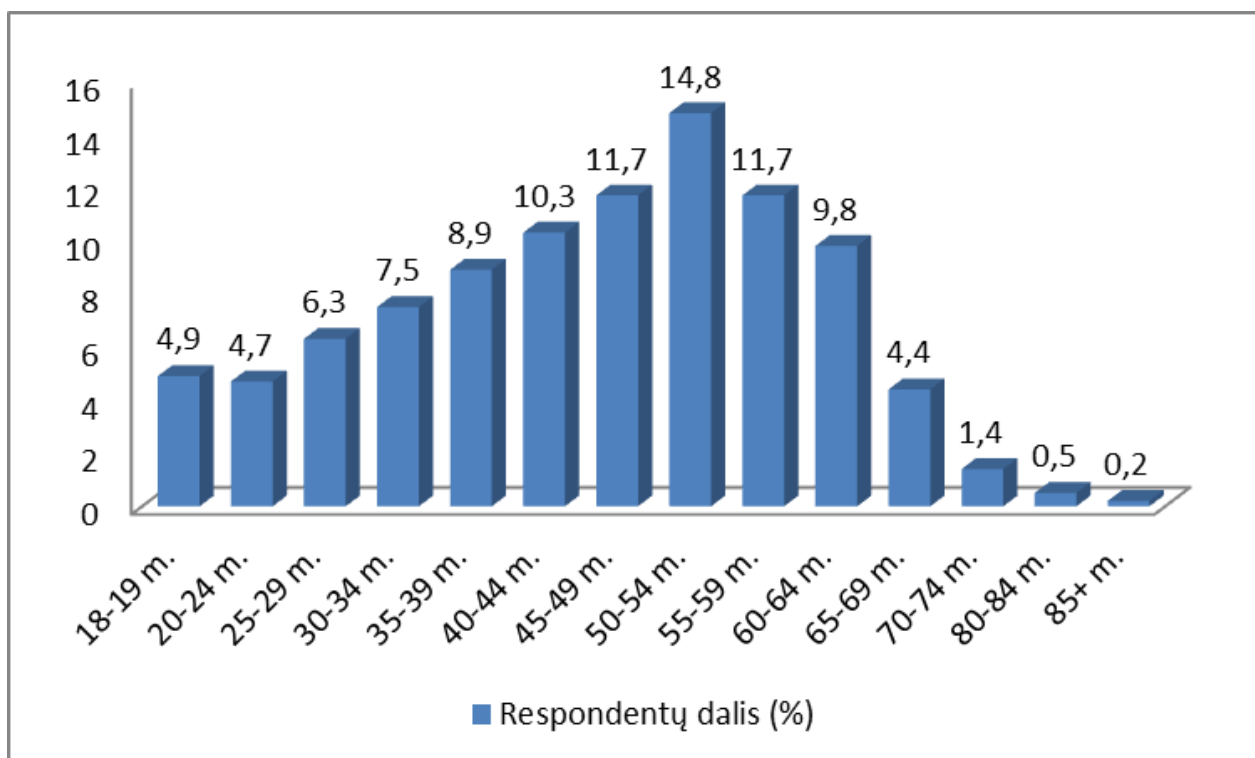
TYRIMO APIMTYS IR SOCIODEMOGRAFINIAI RESPONDENTŲ DUOMENYS

	Apklausta				
	Iš viso	Vyrų	Moterys	Kaimas	Miestas
Lietuva	25 449	11875 (46,7 proc.)	13 574 (53,3 proc.)	12 468 (49 proc.)	12 981 (51 proc.)
Šilalės rajonas	427	214	213	330	97

1 lentelė. Tyrimo apimtys 2022 m.: Šilalės r. ir Lietuva. Šaltinis – *Higienos instituto Visuomenės sveikatos technologijų centro Visuomenės sveikatos tyrimų skyrius*

Tyrimo imtys kiekvienoje savivaldybėje formuotos, atsižvelgiant į gyventojų skaičių miesto ir kaimo vietovėse bei pasiskirstymą pagal lytį. Apklausoje 2022 m. balandžio–birželio mėnesiais dalyvavo 427 Šilalės rajono savivaldybės gyventojai, iš kurių – 213 moterų ir 214 vyrų.

Atsižvelgiant į gyvenamąją vietą, didžioji dauguma (77,28 proc.) respondentų gyvena kaime. Daugiausiai apklausoje dalyvavo 50–54 m. amžiaus grupės asmenų.

1 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių Šilalės rajone 2022 m. (proc.)

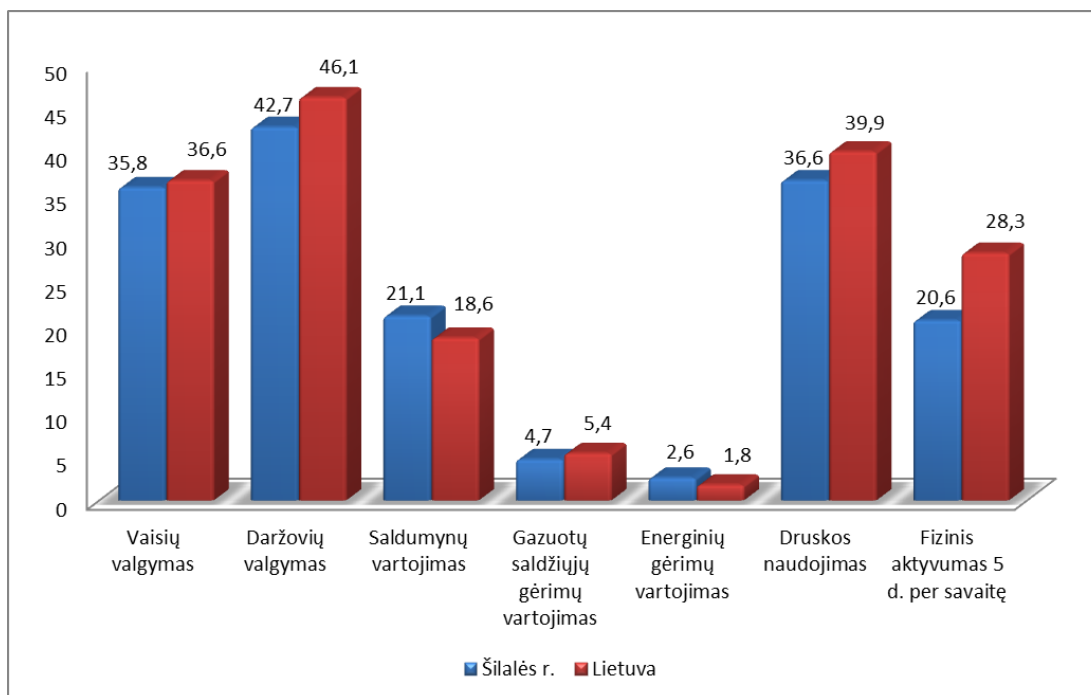
Respondentų sociodemografinės charakteristikos	Dalis (proc.)
Šeiminė padėtis	
Vedęs (ištekęjusi) arba gyvena su partneriu (-e)	60,6
Nevedęs (netekėjusi)	19,8
Išsiskyęs (-usi)	12,4
Našlys (-ė)	7,2
Išsilavinimas	
Pradinis	0,7
Pagrindinis	6,8
Vidurinis	15,2
Specialusis vidurinis	18,4
Aukštesnysis (technikumas, aukštesnioji mokykla)	18,8
Aukštasis koleginiis	13,5
Aukštasis universitetinis	26,6
Pagrindinis užsiėmimas	
Dirbu	79,6
Bedarbis (-ė)	3,8
Studentas (-ė)	4
Moksleivis (-ė)	4,3
Pensininkas (-ė)	6,9
Kita	1,4
Vidutinės mėnesio pajamos, tenkančios vienam šeimos nariui	
Mažiau nei 100 Eur	1,2
100–299 Eur	8,7
300–399 Eur	17,9
400–499 Eur	17,5
500–699 Eur	27,6
700 Eur ir daugiau	27,1

Atlikus sociodemografinės charakteristikos analizę matyti, kad 79,6 proc. tyrimo dalyvių buvo dirbantys, 6,9 proc. – pensininkai, o 3,8 proc. – neturintys darbo. 26,6 proc. respondentų turėjo aukštąjį universitetinį išsilavinimą, 18,8 proc. aukštesnįjį, 33,6 proc. turėjo vidurinį arba specialųjį vidurinį išsilavinimą. Atsižvelgiant į respondentų charakteristiką pagal gaunamas pajamas, didžiąją dalį (27,6 proc.) sudarė respondentai, kurių vienam šeimos nariui per mėnesį „į rankas“ tenka 500–699 Eur ir panašus skaičius – 27,1 proc. buvo gaunančių nuo 700 Eur ir daugiau. Remiantis tyrimo rezultatais, Šilalės rajone 60,6 proc. apklaustųjų buvo vedę (ištekęjusios) arba gyveno su partneriu (-e), 19,8 proc. – nevedę (netekėjusios), 12,4 proc. – išsiskyę ir 7,2 proc. – našliai. Panašūs apklausos dalyvių sociodemografiniai duomenys vyravo ir Lietuvoje.

Be sociodemografinės charakteristikos tyrimo struktūrą apėmė ir plataus spektro klausimų grupės, susijusios su sveikata lemiančiais veiksniais:

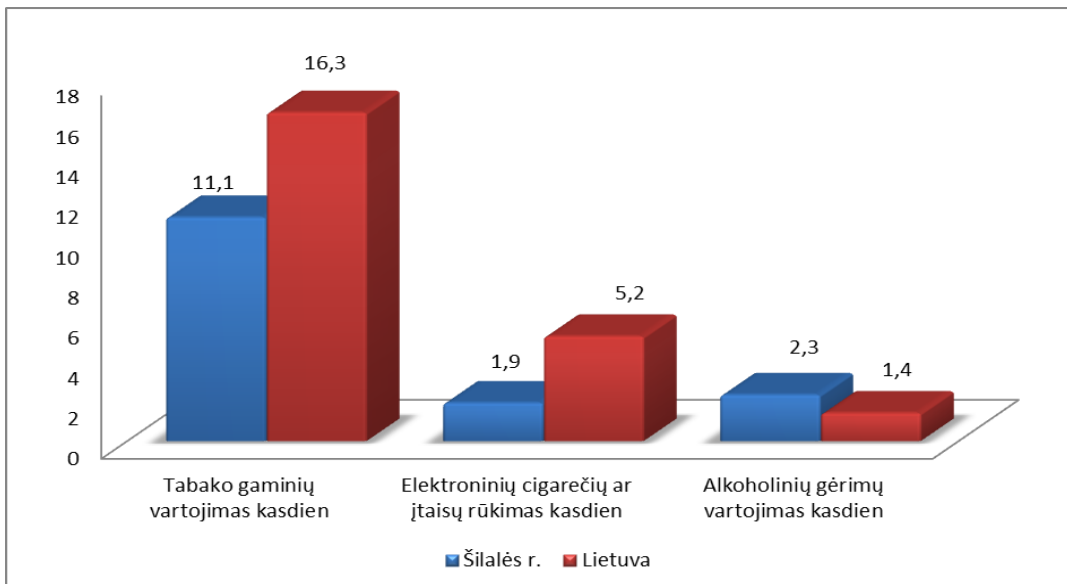
- sveikatos elgsena (fizinis aktyvumas, daržovių, vaisių, druskos vartojimas);
- rizikingas elgsens (tabako gaminių vartojimas, elektroninių cigarečių rūkymas, alkoholinių gėrimų vartojimas per paskutines 30 d. ir paskutinius 12 mėn., apsvaigimas nuo alkoholio bei narkotinių medžiagų vartojimas per paskutines 30 d., paskutinius 12 mėn. ir per visą gyvenimą);
- gyvenimo kokybės, sveikatos būklės, laimingumo vertinimas, prislėgta nuotaika bei asmens gyvenimo pokyčiai.

Lietuvos suaugusiųjų gyvensenos tyrimo metu buvo nagrinėjama sveikatai įtaką daranti elgsena, apimanti mitybos ir fizinio aktyvumo įpročius. Klausimai apėmė tam tikrų maisto produktų vartojimo ir fizinio aktyvumo veiklų dažnį. Išanalizavus sveikatai palankių maisto produktų vartojimo ir fizinio aktyvumo veiklų atsakymų pasiskirstymą paaiškėjo, kad iš apklausoje dalyvavusių Šilalės rajono gyventojų bent kartą per dieną vaisius valgo 35,8 proc., daržoves - 42,7 proc., o energinga fizine veikla bent 30 min. 5 dienas per savaitę 20,6 proc. apklaustųjų. Ištyrus sveikatai mažiau palankių produktų vartojimą pastebėta, kad saldumynus valgo 21,1 proc., gazuotus saldžiuosius gėrimus geria – 4,7 proc., energinius gėrimus vartoja – 2,6 proc., o papildomai druskos į paruoštą maistą deda 36,6 proc. respondentų. Lyginant sveikatos elgsenos situacija tiek Šilalės rajone, tiek Lietuvoje matyti, jog Šilalės rajono gyventojai vartoja daugiau saldumynų, šiek tiek mažiau vartojančių daržoves, taip pat ženkliai mažesnis skaičius gyventojų užsiima energinga fizine veikla bent 5 dienas per savaitę.

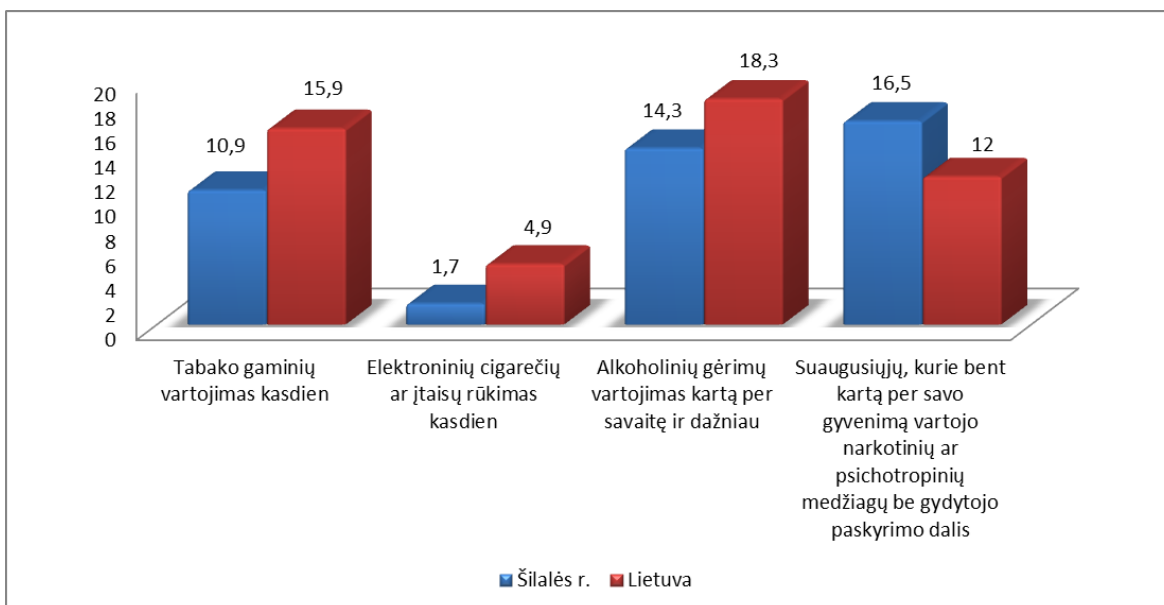

2 pav. Respondentų sveikatos elgsenos atsakymų pasiskirstymas Šilalės r. ir Lietuvoje (proc.)

Tyrimo metu be sveikatos elgsenos buvo siekiama sužinoti sveikatai neigiamą įtaką darančių veiksnių pasiskirstymą populiacijoje. Rizikingo elgesio tyrimą sudarė labiausiai visuomenėje paplitę žalingi įpročiai: tabako gaminių vartojimas, elektroninių cigarečių rūkymas, alkoholinių gėrimų ir narkotinių medžiagų vartojimas. Klausimyne buvo nagrinėjama rizikingos elgsenos pasireiškimas per pastarąsias 30 dienų ir per paskutinius 12 mėnesių. Išanalizavus rezultatus nustatyta, kad 11,1 proc. Šilalės rajono gyventojų vartoja tabako gaminius kasdien, per paskutinius 12 mėnesių vartojusių asmenų dalis sudarė 10,9 proc. Elektronines cigaretes ir panašius įtaisus per paskutines 30 dienų rūkė 1,9 proc., o per pastaruosius 12 mėn. – 1,7 proc. apklaustųjų. Taip pat, remiantis respondentų atsakymais, išsiaiškinta, kad per paskutines 30 dienų alkoholinius gėrimus kasdien vartojo 2,3 proc. tyrimo dalyvių, o 14,3 proc. teigė, kad per pastaruosius 12 mėn. alkoholį vartojo kartą per savaitę ir dažniau. Narkotinių ar psichotropinių medžiagų (narkotikų) be gydytojo paskyrimo bent kartą per savo gyvenimą yra vartoję 16,5 proc. šilališkių (Lietuvoje – 12,0 proc.). Lyginant situaciją Šilalės rajone ir Lietuvoje, matyti, mažesnės tabako gaminių bei elektroninių cigarečių vartojimo tendencijos, taip pat mažesnis alkoholio vartojamo kartą per savaitę atvejų skaičius, tačiau atkreiptinas dėmesys į didesnį Šilalės rajono gyventojų tarpe narkotinių ar psichotropinių medžiagų vartojimą be gydytojo paskyrimo.

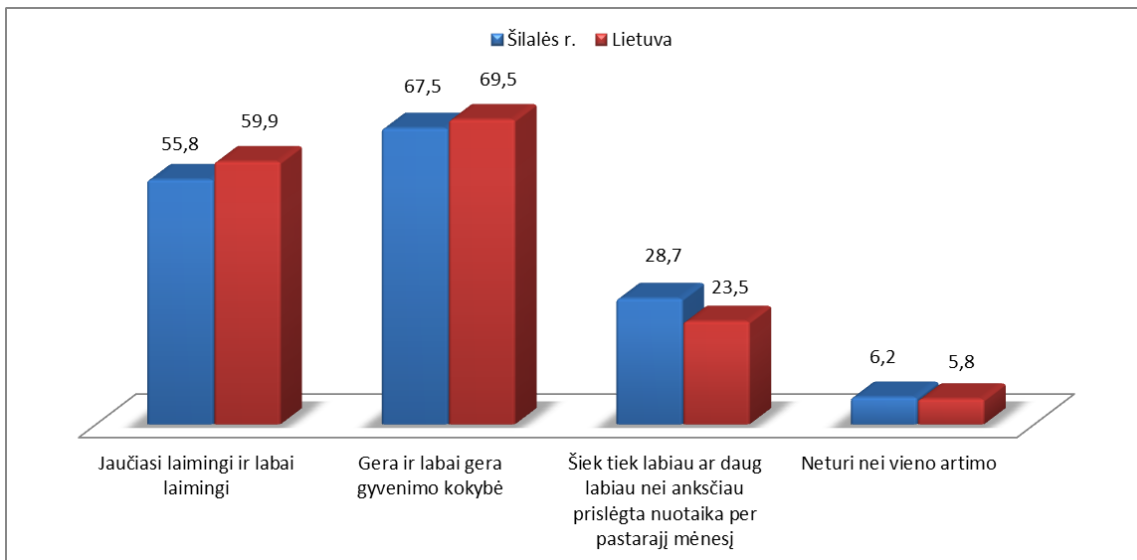

3 pav. Respondentų rizikingo elgesio, atlikto per paskutines 30 dienų, atsakymų pasiskirstymas Šilalės r. ir Lietuvoje (proc.)

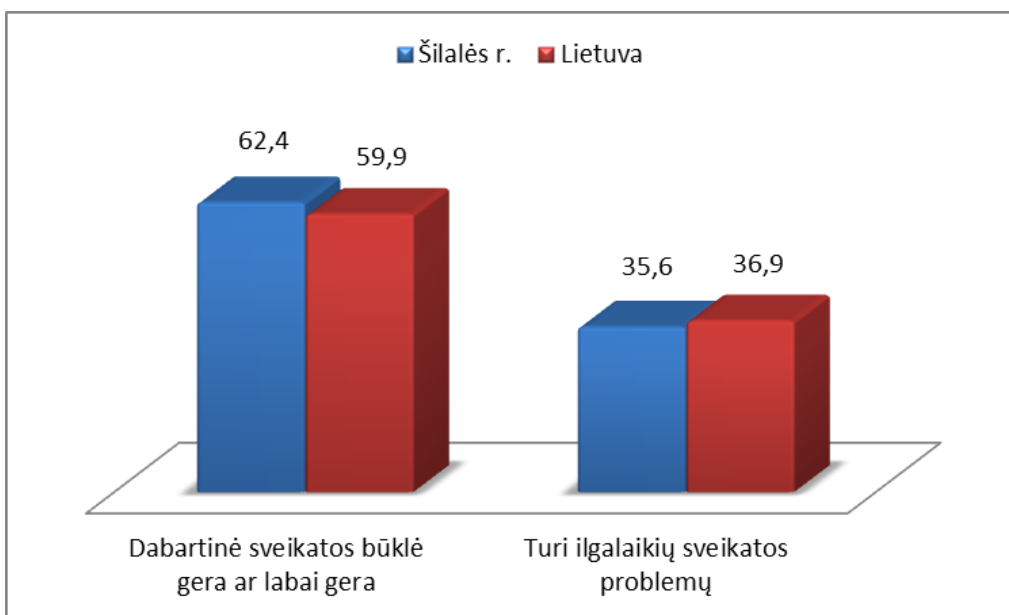
4 pav. Respondentų rizikingo elgesio, atlikto per paskutinius 12 mėn, atsakymų pasiskirstymas Šilalės r. ir Lietuvoje (proc.)

Suaugusiųjų gyvenimo apklausą apėmė ir subjektyvus psichikos sveikatos vertinimas. Tiriamųjų buvo klausiama apie laimingumą, gyvenimo kokybę, prislėgtą nuotaiką ir ryšį su artimaisiais, kuriais gali pasitikėti. Išanalizavus pozityvias psichikos sveikatos reikšmes nustatyta, kad labai laimingi ir laimingi jaučiasi 55,8 proc. Šilalės rajono respondentų, o gyvenimo kokybę kaip gerą ar labai gerą vertina 67,5 proc. apklaustųjų. Tuo tarpu, prislėgtą nuotaiką, nerimą šiek tiek labiau ar daug labiau nei anksčiau per pastarąjį mėnesį jautė 28,7 proc. tyrimo dalyvių, o neturintys nė vieno artimo žmogaus, kuriuo galėtų pasitikėti, susidūręs su sunkiomis asmeninėmis problemomis - 6,2 proc. visų respondentų. Palyginus šalies ir Šilalės rajono respondentų pozityvias psichikos sveikatos reikšmes paaiškėjo, kad tiek šalies, tiek Šilalės rajono gyventojų vertinimo reikšmės buvo panašios.

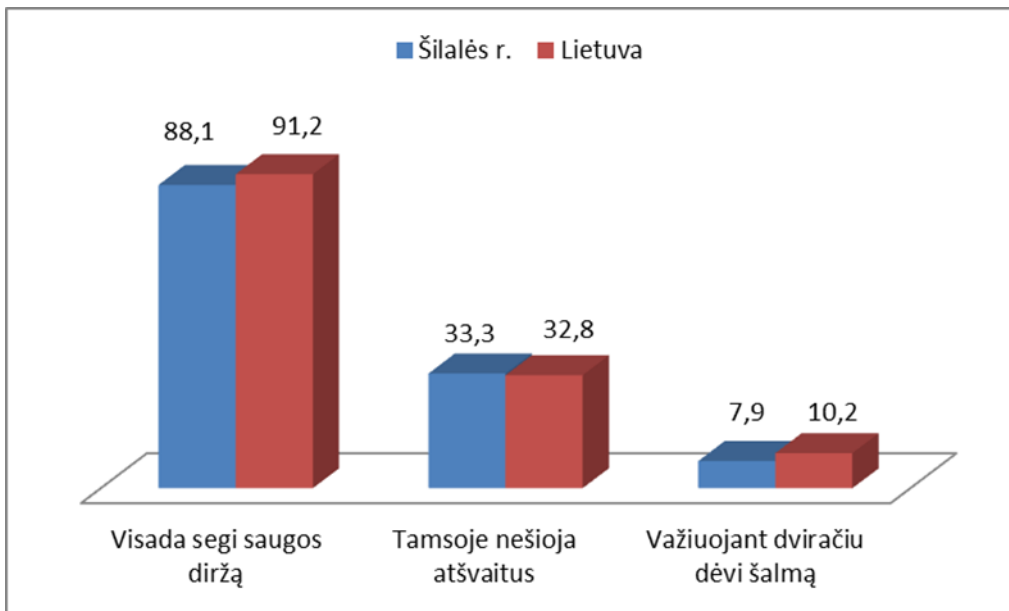
5 pav. Respondentų psichikos sveikatos atsakymų pasiskirstymas Šilalės rajone ir Lietuvoje (proc.)

Tyrimo dalyvių dar buvo prašoma įvertinti savo sveikatos kokybės rodiklius: dabartinę sveikatos būklę nuo labai geros iki labai blogos ir ilgalaikių sveikatos problemų pasireiškimą. 62,4 proc. Šilalės rajono respondentų savo sveikatos būklę vertino kaip gerą ar labai gerą, ilgalaikių sveikatos problemų teigė turintys 35,6 proc. apklaustųjų. Lyginant situaciją Šilalės rajone ir Lietuvoje, matyti panašios sveikatos būklės vertinimo tendencijos.

6 pav. Respondentų sveikatos kokybės atsakymų pasiskirstymas Šilalės rajone ir Lietuvoje (proc.)

Suaugusiųjų gyvenamosios tyrimo metu taip pat buvo siekiama sužinoti apie respondentų elgesį, susijusį su saugumu: kaip dažnai dėvi atšvaitus ir šalmą, važiuojant dviračiu, bei segi saugos diržus. Didžioji dalis 88,1 proc. Šilalės rajono apklaustųjų teigė, kad visada segi saugos diržą, važiuojant automobiliu ir šis rezultatas yra artimas bendram šalies vidurkiui - 91,2 proc. Visada tamsiu paros metu atšvaitus nešioja 33,3 proc. tyrimo dalyvavusių Šilalės rajono gyventojų ir šis rezultatas artimas šalies vidurkiui - 32,8 proc. Mažai tyrimo dalyvių (7,9 proc.) teigė, kad važiuodami dviračiu dėvi šalmą. Panaši situacija vyrauja ir šalyje (10,2 proc.).

7 pav. Respondentų saugaus elgesio atsakymų pasiskirstymas Šilalės rajone ir Lietuvoje (proc.)

3. IŠVADOS

1. Šilalės rajono demografinė situacija, kaip ir visos Lietuvos, nėra palanki – mažėja gyventojų skaičius, sensta visuomenė, trumpesnė vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė. Gimstamumo tendencijos yra mažėjančios, natūralaus gyventojų prieaugio ir kūdikių mirtingumo rodikliai išlieka panašūs, tačiau žemesni nei Lietuvos vidurkis. Taip pat išlieka aukšti sergamumo tuberkulioze ir mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų bei išorinių mirties priežasčių rodikliai.

2. Mirtingumo dėl nukritimų skaičius Šilalės rajono savivaldybėje kasmet kinta. Šilalės rajonas dėl mirtingumo nuo nukritimų rodiklio reikšme patenka į prasčiausią savivaldybių kvintilių grupę (raudonąją zoną). Stebint mirtingumo dėl nukritimų rodiklių dinamiką matyti, jog paskutiniiais tiriamaisiais metais Šilalės rajono savivaldybėje šis rodiklis ženkliai aukštesnis už Lietuvos vidurkį.

3. Šilalės rajone eilę metų stebimas gerokai didesnis sergamumas tuberkulioze už šalies rodiklį – 2022 m. Šilalės rajone užfiksuoti 1,54 sergamumo atvejai/1 tūkst. gyv., o šalies vidurkis - 0,87/1 tūkst gyv. (7 pav.). Šilalės rajone 2022 metais užfiksuoti 33 susirgimai tuberkulioze (nauji atvejai ir recidyvai). Paskutiniiais tiriamaisiais metais Šilalės rajone 100 tūkst. gyventojų teko 74,7 atvejų, Lietuvoje šis rodiklis siekė 25,6/100 tūkst. gyv.

4. Eilę metų Šilalės rajone stebimas didesnis nei šalyje mirtingumo eismo įvykių metu rodiklis. 2022 m. transporto įvykis nusinešė vienos 60-64 m. amžiaus šilališkės pėsčiosios gyvybę. Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, 2022 metais Šilalės rajono gyventojų pėsčiųjų mirtingumas išaugo – 100 tūkst./gyv. teko 4,67 atvejai, tuo tarpu šalyje šis rodiklis buvo 1,48/100 tūkst. gyv.

REKOMENDACIJOS

1. Siekiant sumažinti mirtingumą dėl nukritimo rekomenduojama:

- Vykdyti mokslu pagrįstos informacijos sklaidą;
- kreipti daugiau dėmesio saugios aplinkos kūrimui;
- Vykdyti mokymus, ugdant gyventojų sąmoningumą nelaimingų atsitikimų prevencijos klausimais;
- Vykdyti mokymus teikiant žinias ir ugdant įgūdžius, bei teikiant pagalbą traumų atvejais
- Organizuoti mokymus pagyvenusiems asmenims bei jų artimiesiems griuvimų prevencijos klausimais;
- Vykdyti įvairias fizinio aktyvumo priemones, galinčias sumažinti senų žmonių kritimų ir su jais susijusių traumų skaičių.

2. Siekiant sumažinti sergamumą tuberkulioze rekomenduojama:

- Problemą spręsti kompleksiskai. Gydimui svarbi savalaikė diagnozė ir griežtas standartizuoto gydymo taikymas. Pagrindinės veiksmingos profilaktikos priemonės yra gerų ekonominių ir socialinių sąlygų užsitikrinimas, profilaktinis vaikų skiepijimas BCG vakcina.
- Svarbu organizuoti šios ligos rizikos grupių asmenų profilaktinę patikrą, bei ieškoti bendradarbiavimo būdų, siekiant aukštesnių profilaktinių patikrų rezultatų.
- Organizuoti bendruomenėse švietėjiškas paskaitas tuberkuliozės plitimo prevencijai, padedančias ugdyti gyventojų sveikatos raštingumą, skatinančias motyvaciją būti atsakingiems už savo sveikatą.
- Vykdyti informacijos sklaidą (straipsniai spaudoje bei internete) infekcinių ligų prevencijai.

3. Siekiant sumažinti transporto įvykių, pėsčiųjų mirtingumą transporto įvykių metu bei patiriamų traumų:

- Laikytis saugaus kelių eismo taisyklių: naudoti saugos diržus ir vaikų apsaugos įrenginius važiuojant automobiliu; būti budriems gatvėse, perėjose, tamsiu paros metu būtinai dėvėti atšvaitus; važiuojant pėdaline transporto priemone būtina dėvėti šviesą atspindinčią liemenę;
- Stiprinti saugumo priemones avaringiausiose Šilalės rajono savivaldybės vietose, įrengti greičio mažinimo kalnelius prie mokyklų, vaikų žaidimų aikštelių, planuoti, skirti lėšų ir vykdyti dviračių takų tiesimą rajone; užtikrinti gatvių, šaligatvių ir perėjų apšvietimą bei priežiūrą;
- Organizuoti ir vykdyti šviečiamuosius saugaus eismo renginius, mokymus, akcijas, socialines reklamas ir kitą informacijos sklaidą;
- Organizuoti teorinius ir praktinius pirmosios pagalbos mokymus, užsiėmimus gyventojams.

4. Siekiant geresnės Šilalės rajono savivaldybės gyventojų sveikatos būklės, būtina plėtoti sveikatinimo veiklas visose savivaldybės politikos srityse:

- gerinti bendruomenės sveikatos raštingumą, vykdyti visuomenės švietimą per vietines visuomenės informavimo priemones, teikiant mokslu pagrįstą informaciją apie sveikos gyvensenos principus, įgūdžių ugdymą ir ligų profilaktiką;
- skatinti gyventojus aktyviai dalyvauti Šilalės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro, švietimo ir sporto įstaigų organizuojamuose įvairiuose sveikatinimo veiklos renginiuose;
- vykdyti sveikatą stiprinančių mokyklų plėtrą Šilalės rajono savivaldybės švietimo įstaigose.
- skatinti visuomenės sveikatos ir asmens sveikatos priežiūros bei kitų sektorių bendradarbiavimą kompleksiskai sprendžiant savivaldybės gyventojų sveikatos problemas;

- toliau vykdyti valstybės finansuojamas prevencines programas. Norint pasiekti didesnę gyventojų informuotumą ir aktyvų gyventojų dalyvavimą šiose programose, skatinti visuomenės sveikatos priežiūros ir asmens sveikatos priežiūros įstaigų bendradarbiavimą.
  - siekti sumažinti akivaizdžius sveikatos netolygumus tarp miesto ir kaimo gyventojų bei skirtingų socialinių sluoksnių.
-